

18. *Zhāng Yè Hóng*. Yùn zhōng màn bù – túshūguǎn yún jìsuàn yìngyòng // *Nóngyè túshū qíngbào xué kān*. – 2010. – P. 211–214.

19. *Zhāng Líng Chāo*. Jīyǔ yún jìsuàn de shùzì túshūguǎn jiànshè móshì chū tǎn // *Túshūguǎn xué yánjiū*. – 2011. – P. 39–42.

20. Zhōngguó yīxué xīnxī yánjiūso. Wèishēng zhèngcè yu yīxué yánjiūzhōngxīn jiǎnjuè [Electronic resource]. – Access mode : http://www.imicams.ac.cn/webpages/policy/0_yjzx.html

21. Zhōngguó guójiā túshūguǎn 2010 nián zhāopin qìshì [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.nlc.gov.cn/service/rczp.htm>

Стаття надійшла до редакції 11.07.2016 р.

UDC 027.7(510):077:004.42

Mykyta Sheremet,

Research Assistant, Vernadsky National Library of Ukraine

Modern directions of information and communicative activity development of libraries in the People's Republic of China

Modern information and communicative aspects of activity of libraries in the People's Republic of China are under consideration. Strategies of development for digital library stocks (E-Only), the strategy of diversified educational service of users, strategies of development for library staff, the current state and the prospects of usage of cloudy programming in libraries are considered.

Keywords: library and information networks, university libraries, People's Republic of China, library Websites, E-Only, staffing of libraries, cloudy programming.

УДК 027.7(510):077:004.42

Никита Шеремет,

младш. науч. сотрудник

Национальной библиотеки Украины имени В. И. Вернадского

Современные направления развития

информационно-коммуникационной деятельности библиотек КНР

В статье исследуются современные информационно-коммуникационные аспекты деятельности библиотек Китайской Народной Республики. Рассматриваются стратегии развития цифровых библиотечных фондов (E-Only) и диверсифицированного просветительского обслуживания пользователей, развития библиотечных кадров, современное состояние и перспективы использования облачного программирования в библиотеках.

Ключевые слова: библиотечно-информационные сети, университетские библиотеки, КНР, библиотечные веб-сайты, E-Only, кадровое обеспечение библиотек, облачное программирование.

УДК 021.9:338.124.4:005.961-027.522

Сергій Головаха,

мол. наук. співробітник

Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

КОВОРКІНГ У БІБЛІОТЕКАХ ЯК ЕКСПЕРИМЕНТ В УМОВАХ КРИЗИ

У статті розглядаються нові можливості для подальшого розвитку бібліотек і урізноманітнення надання ними послуг в умовах економічної кризи. Як експеримент пропонується коворкінг, який надасть змогу запропонувати відвідувачам більший набір сучасних бібліотечних послуг. Аналізується досвід зарубіжних бібліотек, де вже запроваджено бібліоковоркінг.

Ключові слова: бібліотечні послуги, експеримент, коворкінг, бібліоковоркінг.

У зв'язку з фінансовими труднощами, які нині переживають наука і культура в нашій країні, коли бібліотеки не мають коштів для подальшого розвитку і поліпшення надання послуг, яких потребує користувач, а тому і низьку відвідуваність, доводиться думати про те, як оптимізувати наявні ресурси: професійних працівників, фонди, приміщення, техніку, меблі, інфраструктуру. Що можна зробити, щоб у бібліотеки масово повернулися відвідувачі? Як зробити бібліотеки цікавими і потрібними для спільноти?

Щоб вижити в сучасних реаліях, багато бібліотек світу йдуть на експеримент і перетворюють частину свого простору на майданчик для публічних заходів та коворкінгу. Метою останнього є створення на базі бібліотек сучасного фізичного інтелектуального середовища як універсального відкритого і доступного громадського простору, куди люди можуть вільно приходити, зустрічатися один з одним, обмінюватися знаннями і отримувати до них доступ.

Коворкінг (англ. co-working – спільна робота, в якій учасники, залишаючись незалежними і вільними, використовують загальний простір для своєї діяльності) популярний серед перекладачів, програмістів, дизайнерів, підприємців та ін. як менш витратна альтернатива офісного приміщення. Втілення ідеї коворкінгу передбачає створення відкритого, високотехнологічного простору зі спокійною атмосферою. Нерідко для

коворкінгу використовують споруди і приміщення, які втратили колишнє призначення: заводські цехи, колишні школи і навіть церкви.

Рух коворкінгу став набирати популярності в усьому світі. Але важливим є не лише простір сам по собі, важливо те, навіщо людям туди приходити. Наприклад, у сільській місцевості є молодь, яка мріє відкрити власну справу, або створює громадські організації, яка бере активну участь у житті свого села або селища. Але у них не завжди є можливість розпочати свою діяльність просто через те, що у них немає приміщення, немає доступу до інформації, немає можливості працювати спільно. Ще у 2005 році співробітники колишньої музичної бібліотеки № 10 міста Гельсінкі, переживаючи занепад, зважилися на експеримент: змінити традиційний простір, враховуючи потреби нових читачів. Самі співробітники, виходячи з реалій нової доби, перетворили наявні приміщення на коворкінг-бібліотеку і майданчик для публічних заходів [1].

Коворкінг-центри забезпечені всім необхідним для ведення справ. У них наявні меблі, комп'ютери, канцелярія, охорона, а також, як варіант, приміщення кухні з мінімально необхідним кухонним начинням: мікрохвильовка, холодильник, чайник. У коворкінг-центрі є можливість орендувати саме робоче місце, що дає змогу заощадити не лише на оренді приміщення, але й на додатковому офісному обладнанні. Користувач коворкінгу сплачує лише домовлений з власником платіж. З цієї суми власник коворкінгу оплачує такі витрати, як комунальні послуги, Інтернет, телефон, послуги персоналу та інші поточні платежі.

Для початківців у сфері бізнесу, власників проектів та стартапів рано чи пізно постає питання про відкриття офісу. З одного боку, приймати клієнтів та партнерів у домашніх умовах є неможливим, а з іншого – оренда приміщення під офіс нині обходиться дуже дорого. Адаже для підприємця первинним завданням є максимальне скорочення витрат. Ідеальним вирішенням цієї проблеми стає коворкінг, або, як його ще називають, «третє місце», або «відкритий простір». Опціонал «третього місця» з часом розширюється і перетворюється на набагато більший набір пропонованих послуг, ніж робочий стіл і доступ до Інтернету. Коворкінг – це те місце, де можуть проводитися майстер-класи, семінари, тренінги, зустрічі та інші заходи. В коворкінг-просторах можуть бути окремі переговорні, кабінети та місця для відпочинку, що залучатиме нові групи населення.

Висновки про успішність такого підходу можна робити в рамках пробних запусків таких просторів. Наприклад, у Киргизстані з вересня

2015 року у п'яти обласних, районних і сільських бібліотеках запуснені пілотні проекти зі створення коворкінг-просторів. На сьогодні організатори цього експерименту оцінюють його як вдалий, хоча досвід виявляє і деякі проблеми [3].

Серед позитивного досвіду можна відзначити те, що відкриття таких майданчиків викликало велику зацікавленість у влади на місцях. Зокрема, від місцевих органів самоврядування бібліотеки отримали до 50 % загального внеску у вигляді ремонтів приміщень, додаткових меблів та інформування населення. Що ж посприяло зростанню відвідування бібліотек населенням? Виявився інтерес неурядових організацій і місцевих спільнот, таких як жіночі організації, молодіжні групи, і навіть з'явилися перші фрилансери в окремих сільських місцевостях. Так, вже за перший місяць роботи «відкритих просторів» відвідуваність у бібліотеках Киргизстану збільшилася на 13–63 %. Це говорить про те, що суспільство повертається обличчям до знань, до культури. Стало зрозумілим, що бібліотеки стали відігравати дуже важливу роль у житті місцевої громади і мають величезний потенціал щодо залучення громадян і їх соціальної мобілізації. Активність бібліотек і їх бажання змінюватися дають змогу руйнувати стереотипи і повернути користувачів до бібліотек.

Серед проблем було відзначено таке. Це просування і донесення концепції коворкінгу до потенційного відвідувача бібліотеки. Це і зміна ролі бібліотекаря – зміщення його функцій у бік консультанта, адміністратора, помічника, організатора. Це необхідність вироблення нових підходів до обслуговування відвідувачів, такі як свобода доступу, ініціатива, навчання. Постала необхідність поєднання вже існуючого стилю роботи бібліотеки із новими принципами обслуговування. Бібліотека стає динамічним центром співтовариства. А це означає, що бібліотекаря доведеться не лише очікувати на відвідувача, йому доведеться йти назустріч і виявляти ініціативу, створювати нові програми і втілювати нові ідеї, відстежувати зворотну реакцію суспільства, щоб, набуваючи досвіду роботи з різними цільовими групами, корегувати ті чи інші опції нововведень.

Окремий досвід бібліотек, які організували коворкінг, – це питання зі збереження сталості та впровадження платних послуг. Приміром, послуги коворкінгу у киргизьких бібліотеках є платними. Наведемо розцінки (у перерахунку на національну валюту України) на деякі послуги:

оренда робочого місця (1 година) – 11,15 грн;

оренда робочого місця (8 годин) – 47,30 грн;

оренда ноутбука (1 година) – 37,15 грн;
 оренда проектора (1 година) – 37,15 грн;
 оренда кімнати для проведення зустрічей, заходів, презентацій та прес-конференцій (1 година) – 74,30 грн.

Якщо говорити про коворкінг як про підхід до організації, то працівникам киргизьких бібліотек вдалося поєднати два простори – реальний та віртуальний. За допомогою коворкінг-центрів у бібліотеках з'являється можливість впливати на життя людей, особливо на периферії. Зокрема, розширювати їхні інформаційні можливості, підвищувати соціальну мобільність і створювати нові види зайнятості. Це дає змогу жителям різних куточків країни брати участь у таких видах зайнятості, як фриланс (віддалені співробітники, які працюють дистанційно, не прив'язуючись до якоїсь організації фізично), певні форми малого бізнесу, дистанційний пошук роботи та її виконання. З огляду на це в уявленнях людей бібліотека залишається перш за все культурним простором, коворкінг дозволяє лише змінити фокус і розмити кордони між такими поняттями, як культура, наука, знання і робота.

Що ж до НБУВ, то коворкінг для неї став би експериментом зі зміни стратегії і залучення читачів мінімальними засобами. Чи можливий такий експеримент під час кризи? І, власне, що необхідно для того, щоб здійснити задум щодо оптимізації роботи бібліотеки вже сьогодні? Легко переймати досвід зарубіжних колег і приватних установ, маючи відповідний бюджет, котрий дає змогу втілити будь-які ідеї і фантазії. Але як бути, коли очікувати на фінансову допомогу не доводиться і лишається покладатися лише на власні можливості та сили?

Давайте поглянемо реально на стан справ. Чи такий вже малий наявний ресурс? Адаже на тлі чималих напрацювань і виконаної роботи в НБУВ потрібна лише нескладна оптимізація простору та мінімум часу. Розглянемо чотири початкових компоненти експерименту, кінцева мета якого – збільшення числа відвідувачів бібліотеки мінімальними засобами:

- 1) вибір правильного приміщення;
- 2) мінімально необхідний набір меблів;
- 3) бездротовий Інтернет;
- 4) інформаційний реліз з наявних у НБУВ каналів про запуск коворкінг-простору.

Залежно від ситуацій цей список може доповнюватися. Априорі можна припустити, що ці зміни будуть нескладними.

Почнемо з приміщення. Для організації коворкінг-простору на першому етапі не треба навіть виділяти окрему площу. Прохідний хол бібліотеки прекрасно вписується у концепцію даного задуму і матиме кілька переваг перед окремим закритим залом. У відкритому залі бібліотека демонструє наміри відкритості для відвідувачів. Стає доступнішою і ближчою до читача. Саме простір буде на очах у відвідувачів, у тому числі і тих, хто відвідує бібліотеку уперше.

Передбачаючи запитання з приводу контролю над рівнем шуму, можна відповісти, що дійсно незакритий простір буде менш тихим, ніж окремий кабінет, але сам термін «коворкінг» має на увазі роботу, при якій допускається певний робочий шум. У багатьох приватних коворкінг-центрах грає підібрана фахівцями фоновна ненав'язлива музика, яка створює певну атмосферу.

Зібрати для коворкінгу приблизно 20 комплектів необхідних меблів для відвідувачів можна за рахунок запозичення по кілька столів і стільців з інших читальних залів. Оскільки у приміщенні бібліотеки вже є бездротовий Інтернет, то залишається лише встановити точку доступу безпосередньо біля коворкінг-простору.

До речі, зараз, у час буму мобільних пристроїв для тестового періоду коворкінгу навіть немає необхідності в облаштуванні робочих місць комп'ютерами. Основна частина відвідувачів бібліотеки є власниками мобільних телефонів або планшетів з опцією підключення до Wi-Fi, що дає змогу значно заощадити на кількості стаціонарних комп'ютерів. А оскільки смартфон або планшет не завжди потребують підключення до розетки в 220 вольт, то заощадити при цьому можна й на електроенергії. Якщо ж така необхідність виникне, то споживча потужність не є критичною в плані економії електроенергії. У ноутбуків більш витратна потреба в електроенергії під час заряджання. У такому разі можна піти на такий крок, як стягування невисокої плати за доступ до розетки 220 вольт. Це не може стати серйозною перешкодою або незручністю навіть для студентів з огляду на те, що саме перебування у будівлі бібліотеки є безкоштовним. Враховуючи також, що, наприклад, у Києві у приватному коворкінг-центрі ціни за перебування у ньому починаються від 60 грн за годину, відвідувачі повинні поставитися з розумінням до такого кроку. Оскільки такий експеримент проводиться в умовах економічної кризи, то ошадливість – один з основних чинників для його здійснення.

Важливою є також інформаційна підтримка експерименту. На певному

етапі необхідна взаємодія із прес-службою бібліотеки, яка б позиціонувала ідею і правильно подавала її в інформаційному просторі, використовуючи такий наявний у прес-служби інструментарій, як соціальні мережі та сайт НБУВ.

Цілком закономірно може постати запитання: а що у цьому всьому інноваційного? Адже у бібліотеці є і читальні зали зі своїм комфортом, з шумоізоляцією, обладнані сучасною оргтехнікою. Інновація полягає у тому, що коворкінг-простір – це більше ніж просто місце для роботи, це певна «філософія». Вільний простір об'єднує людей схожого типу мислення, поглядів, які працюють у схожих сферах або навчаються за схожими дисциплінами. Саме співтовариство зі схожими інтересами стає у коворкінг-просторі силою тяжіння. Адже фахівцям завжди є про що поговорити один з одним, поділитися досвідом і навіть у майбутньому розпочати спільні проекти.

Відвідувачі НБУВ – це освічені, культурні люди, які тяжіють до самовдосконалення. Саме на таку цільову аудиторію розраховані заходи, що проводяться у бібліотеці. Певною метою експерименту є зменшення тиску обмежувальних правил на читача. Саме це і є основною відмінністю зони коворкінгу від інших читальних залів бібліотек. Місія коворкінгу – створення творчої і доброзичливої атмосфери, яка сприяє народженню продуктивних наукових і творчих ідей. Подібні кроки допоможуть бібліотеці нарівні з традиційною діяльністю й надалі відігравати важливу соціальну роль у суспільстві.

Адже відвідувач бібліотеки отримує вільне робоче місце, оминаючи ряд правил і бар'єрів. Чи варто переживати, що це призведе до порушення деяких правил у стінах бібліотеки? Власники приватних коворкінг-центрів відзначають, що під час роботи у відвідувачів з'являється якась синергія, і спостерігаючи за тим, як навколо працюють люди, кожен з них сам стає цілеспрямованим, самодисциплінується і концентрується на роботі. Як сказав директор Гельсінської бібліотеки № 10 Карі Лямся, «звичайно, важко передати частину функцій і відповідальності відвідувачам, це завжди дуже страшно! Але ця функція реально належить їм, адже і зарплата всіх працівників бібліотеки формується з тих податків, які платять наші відвідувачі» [1].

А цільова аудиторія коворкінгу в бібліотеці в основному вже досить дисциплінована. І наявність читацького квитка говорить про належність до певного кола з певним рівнем спілкування та інтересів. У перспективі

модель коворкінгу буде частіше впроваджуватися у приміщеннях сучасних бібліотек, ніж у приватних закладах. Адже, як показує практика, комерційному коворкінгу важко вижити як самостійному бізнесу з огляду на те, що основні кошти йдуть на оренду приміщення. Частіше за все коворкінг є складником якогось іншого бізнесу і одним з модулів у бізнес-планах. Або це продаж супутніх товарів, або спонсорська підтримка, або здавання коворкінг-простору в оренду для проведення виступів, інших публічних заходів тощо. У такому разі публічні бібліотеки знаходяться у більш вигірній ситуації, оскільки їх соціальна роль більш наближена до ідеї коворкінгу. І, по суті, для втілення ідеї коворкінгу у стінах бібліотеки потрібне, в основному, певне переміщення вже наявного ресурсу.

Отже, щоб утримати свої позиції у сучасному інформаційно-комунікаційному просторі суспільства, бібліотечні установи, без сумніву, доконче потребують креативних, сучасних інформаційних, комунікаційних технологій. Зокрема, сучасні бібліотеки можуть бути якнайкращою заміною офісу, домашньому кабінету або коворкінгу.

Сьогодні серед фрилансерів коворкінг має величезний попит, який посідає проміжне місце між роботою вдома і використанням окремого офісу. Тільки в Києві налічується вже понад 30 коворкінг-центрів, де будь-яка людина може орендувати повноцінний офіс із оргтехнікою та конференц-залом.

На думку соціологів, бібліотеки є найпривабливішим місцем для створення бібліоковоркінгу, тобто використання приміщення бібліотек, наприклад, як мобільного офісу. Адже у бібліотек є свій дух – дух знань – і своє, бібліотечне, інформаційно-комунікаційне мікросередовище, що сприяє накопиченню знань. Крім того, бібліотека має можливість надати фізичний простір для того, щоб люди збиралися разом, обговорювали щось, створювали ініціативи на локальному рівні тощо [2].

І, насамкінець, наведемо слова Карі Лямся: «Поки інші бібліотеки ще планують, ми вже встигли зробити помилки в цьому напрямі!» На нашу думку, завжди можна спробувати, помилятися, експериментувати.

Список використаних джерел

1. Иностранный опыт: Как библиотека в Хельсинки стала «третьим местом» [Электронный ресурс] : веб-сайт. – Режим доступа: <http://www.the-village.ru/village/abroad/121859-helsinki-library>. – Загл. с экрана.

2. Присяжна Л. В. Bibliocoworking у структурі сучасних інформаційних

комунікацій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://conference.nbuv.gov.ua/report/view/id/849>

3. *Батталова Сания*. Библиотека как коворкинг площадка для онлайн обучения местного сообщества [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.slideshare.net/annaraush/ss-54021988>

Стаття надійшла до редакції 02.08.2016 р.

UDC 021.9:338.124.4:005.961-027.522

Serhii Holovakha,

Research Assistant, Vernadsky National Library of Ukraine

Co-working in libraries as experiment in crisis

The article discusses new possibilities for further development of libraries and the diversity of their services during the economic crisis. As an experiment, it offered coworking, which will offer visitors a wide range of modern library services. Experience of foreign libraries, where already entered bibliokovorking.

Keywords: library services, experiment, co-working, bibliocoworking.

УДК 021.9:338.124.4:005.961-027.522

Сергей Головаха,

младш. науч. сотрудник

Национальной библиотеки Украины имени В. И. Вернадского

Коворкинг в библиотеках как эксперимент в условиях кризиса

В статье рассматриваются новые возможности для дальнейшего развития библиотек и разнообразия предоставления ими услуг в условиях экономического кризиса. В качестве эксперимента предлагается коворкинг, который позволит предложить посетителям больший набор современных библиотечных услуг. Анализируется опыт зарубежных библиотек, где уже введен библиоковоркинг.

Ключевые слова: библиотечные услуги, эксперимент, коворкинг, библиоковоркинг.

Розділ II

Книгознавчі дослідження бібліотечних фондів